

ELEMENTE DE TOPONIMIE LOCALĂ, COMUNA CÎRLIGELE, JUDEȚUL VRANCEA

IONEL BUDESCU

În privința toponimiei satelor componente ale comunei, există mai multe ipoteze

Localitatea Cîrligele s-ar putea să-și tragă denumirea de la un vechi locuitor cu numele de Cîrlig, care și-a înjghebat aici gospodăria. Legenda spune că prima așezare s-a făcut de un oarecare „moș” Ion Cîrlig. De la ei și-a luat numele localitatea.

Legenda s-ar părea să conțină un simbul de adevăr, fiindcă în timpul lui Ștefan cel Mare, cuvîntul „moș” era un termen uzitat.

Dacă consultăm istoricul orașului Focșani, de Dimitri F. Caian, observăm că toți proprietarii din împrejurimi purtau numele de „moșul Focșănesc”, „moșul Buzoiensc”, „moșul Obilensc”, etc. De la bătrînul Vitan, s-a numit satul Vitănești, Brat — Brătulești, Odăoabă — Odobești. Cazurile ca satele și orașele să poarte numele primului întemeietor, n-au fost izolate, ele s-au perpetuat, devenind obișnuință.

Cîrligele, prin natura terenului fiind o localitate izolată, acoperită cu păduri și hîgiuri pînă spre cimpie, și-a avut o așezare benevolă, în pădure, și cît mai ferită de ochii dușmanului. Au mai rămas și astăzi denumiri: la „Curătură”, la „Higiu”, acolo unde s-au defrișat pădurile și hîgiurile.

Nu știm însă în ce măsură această afirmație, precum că satul Cîrligele și-ar atrage denumirea de la un întemeietor, ar prezenta veridicitate, întrucît din cercetările întreprinse în comună și arhive, nu s-a putut constata că ar fi existat cineva care să poarte acest nume de familie — „Cîrlig”, cu toate că numele s-ar fi putut pierde de la o generație la alta.

O altă variantă, afirmă că turcii în desele lor năvăliri prin provinciile românești, prindeau pe cei care nu aveau timp să fugă din calea lor; unii erau luați robi, alții călcați în picioarele oailor sau spînzurați la marginea pădurilor, agățîndu-i în niște cîrlige de lemn. Bătrînii afirmă că vatra satului Cîrligele era în zona Mierei, iar după ce turcii i-au dat foc, o parte din locuitorii cei mai bogați, au plecat cu căruțele încărcate cu ce au mai putut salva pe drumul Odobeștilor, pierzîndu-și urma în pădurea ce înconjură această șosea. Acești pribegi s-ar fi localizat în comuna Mera, nume care ar fi fost dat de ei. Cei săraci s-au retras în pădurea din Cîrligele, care se întindea pînă în dreptul

fostului spital de ochi. O parte din aceștia au fost spinzurați de gârnița din fața casei lui Costea Mircea, tăiată prin anul 1947. Locul acesta a rămas apoi în memoria urmașilor sub denumirea „La Cîrlige“.

Nu putem spune că localitatea Cîrligele a fost lipsită de păduri, do-vada o face existența unor stejari care se mai găsesc izolați „La școala Cîrligele“, la „familia Stanciu“ și în alte locuri.

Din cercetările întreprinse prin diferite arhive din țară, n-am găsit nici un document care să relateze transferul de populație sau cel puțin numele unui locuitor plecat de pe aceste meleaguri, care să-și fi întemeiat gospodăria în satul Mera de pe Valea Milcovului.

În articolul „Toponimia putneană“ publicat de Alexandru Arbore în revista „Milcovia“ (anul I, vol. I, 1930, p. 15), se afirmă că acest cuvînt „Cîrlig“ este de origine necunoscută.

În sfîrșit, consultînd dicționarul limbii române moderne, editat de Academia R.S.R., am găsit termenul „Cîrlig“ explicat prin înțelesul de mlădiță de vie sau cornoel de viță, butaș. În trecut, în viticultură se practica foarte mult sistemul de înmulțire a viței de vie (Dicționarul limbii române moderne, Ed. Academia R.S.R., Buc., 1958, p. 84, Cîrlige, de unde și denumirea acestei localități).

Cîrligul, este „o bucată de viță de 1, 2 pînă la 3 palme de lungă, avînd un ochi sub nodul de unde se taie și altul deasupra lui. Ochiul de sub nod se îngroapă în pămînt și scoate rădăcini, iar ochiul de deasupra rămîne afară și scoate frunze“¹.

Satul Dălhăuți — după informațiile unora și-ar trage numele de slavonescul „Vale lungă“, care este tradus în graiul românesc „Dălhăuți“². După alții, localitatea și-ar trage numele de la Mănăstirea Dălhăuți³.

Actul de vînzare din 3 iulie 1760 ne vorbește despre — cităm — „două pogoane de vie lucrătoare în dealul Dălhăuțului, alătura pe lîngă piscului Corbului, pă despre hotarul Sfintei Episcopii, alătura cu viile lui Toader Dălhăuțeanu“⁴. Cetățeanul menționat în acest act își trăgea numele probabil de la satul de origine. Actul este semnat de mai mulți martori, printre care: Mihai Ciolacu, Ștefan Blănuș, Tudorache Caffeggiu, fiind scris „Pisam“ popa Stoian, de unde putem cunoaște și ocupația unor cetățeni ai satului. Unul dintre aceștia, Ștefan Blănuș, se ocupa desigur cu confecționarea obiectelor de îmbrăcăminte din blană.

Satul Bonțești — așezat lîngă pădure, în partea de vest a comunei, își are numele — așa afirmă și bătrîni acestei așezări, de la un cetățean cu numele de Bonțea, care a lăsat în amintirea generațiilor viitoare numele său dat satului.

În monografia comunei Dălhăuți⁵, se afirmă că această localitate și-ar trage numele de la frații „Ticu și Elena Bonțescu“ — care posedau

1 Ion Ionescu de la Brad — Agricultura română din județul Putna, Buc., 1969, p. 247.

2 Arhiva Consiliului popular Cîrligele — registru istoric p. 5.

3 Zosima Tîrîlă, Monografia Mănăstirii Dălhăuți, Buc., 1932, p. 11.

4 Arhiva statului București, Fond Mănăstirea Dălhăuți pc. 1, doc. 10.

5 Alexandru Vintilă, Monografia com. Dălhăuți, în manuscris.

moșie decirca 300 ha pe care o munceau clăcașii. În documentele vremii însă, n-am întilnit nici un strămoș al satului care să poarte acest nume.

Satul s-ar putea totuși să-și tragă denumirea de la dealurile sale care au vîrfurile „boante“, ciuntite“⁶. Dealurile din această zonă sînt prelungi, nu prezintă povîrnișuri abrupte.

În partea de sud a comunei, se găsește situat ultimul sat pendinte de comuna Cîrligele — **Blidarele**.

Satul Blidarele. Unii susțin că satul și-a luat numele de la pîriul Blidari¹, alții afirmă că numele satului provine de la moșia unui oarecare Ion Blidăreanu².

S-ar putea după aprecierea noastră și a altora, (C. C. Giurăscu)³, că acest sat să-și tragă denumirea de la o veche ocupație a locuitorilor noștri și anume aceea a olăritului, satul fiind așezat în imediata apropiere a localității Bonțești, unde s-au descoperit numeroase obiecte de ceramică.

Specializarea unor date în anumite ramuri de producție, poate fi urmărită și cu ajutorul toponimiei. Urme de sate meșteșugărești se întilnesc în mare număr atît în Moldova cît și în Țara Românească⁴.

Pe cuprinsul comunei Cîrligele, există de asemenea diferite elemente toponimice: văi, dealuri și alte puncte a căror origine nu este întotdeauna cunoscută.

Iată cîteva exemple

Dealul Tălpici. După aprecierea bătrînilor, dealul și-ar trage numele de la aspectul său sub forma unei tălpi de pantof. S-ar putea totodată ca localității să fi „botezat“ aceste locuri, datorită potecii înguste, care nu permite trecerea dealului, decît cu piciorul „talpa“.

Gitul oii — deal îngust (pripor), care are aspectul unui gît de oaie, de unde și denumirea.

Între Merea — loc prins între malurile pîrîului Merea, unde a existat între anii 1694—1819 — schitul Bonțești, deținător al unor moșii întinse, pe care se găseau și case de clăcași. Acest toponimic s-ar putea să-și tragă denumirea de la numele fostului schit „Sfînta treime“.

Chiscucheia. Episcopia Buzău deținea în vatra satului Bonțești o moșie întinsă. Localității au numit această zonă Chiscul Cheia, de la vilele Episcopiei (Chiscucheii).

Ultoane — de o parte și de alta a drumului ce duce din satul Dălhăuți spre vîrfurile Deleanu, se aflau niște peri altoiți, numiți în graiul local ultoane.

Poarta Deleanului. Drum îngust care urcă spre vîrfurile Deleanu — prins între două maluri, sub forma unei porți.

6 Aurel Candrea și Gh. Adamescu, Dicționarul Enciclopedic ilustrat, Buc., 1931, p. 285.

1 Ion Gheorghe Lahovary, Marele dicționar geografic al României, vol. II, p. 41.

2 Grigore Dănescu, Dicționarul județului Rm. Sărat, București, 1896, p. 35.

3 Constantin C. Giurăscu, Istoria Românilor, București, 1937, vol. II, partea II-a, p. 542—543.

4 Ibidem, p. 543.

POIANA STIUBEI

În trecut exista în această poiană, așezată în mijlocul pădurii, mulți „stupi“ (știubeie), ce se găseau în scorburile copacilor, albinele formînd aici o adevărată colonie.

Ulița mănăstirii. Drum care duce spre Mănăstirea Dălhăuți cît și spre fostul schit de la Bonțești (azi dispărut). În această zonă schitul Dălhăuți stăpînea în secolul XVII — o moșie „Priporul cu humeme“, ce mergea drept uliță la mănăstirea Bonțeștilor“.

La mijlocul acestui drum (ulița mănăstirii) se găsește o cruce de piatră, care prezintă interes istoric, deoarece ne vorbește despre epidemia de ciumă din anul 1829.

— „Aici se odihnesc robii lui Dumnezeu Ioniță Argint și soția sa Eleonora, răpuși de năprasnica boală a ciumei“. În leat (anul 1829, septembrie 24).

Familia Argint își avea moșia chiar în spatele acestei cruci.

Virful Perisoru — avînd o înălțime de 670 m, își trage numele de la un păr bătrîn care s-a menținut pînă în anul 1976, cînd această porțiune de pădure a fost defrișată, pentru a se planta specii noi de arbori (brazi și pini).

Piscul Corbului. Satul Dălhăuți poate fi cuprins cu privirea numai sus de pe înălțimea piscului Corbului, mai înalt unde pe vremuri își făceau cuibar corbiile.

Cuibul Vulturului. Tot în satul Dălhăuți se poate face popas pe virful Cuibul Vulturului, unde cîndva se găseau păduri seculare, în copacii cărora vulturii își aveau sălașul.

Valea Gîgului. Pîriu ce se formează în urma precipitațiilor. Apa torențială a săpat adînc în albia pîriului, astăzi oamenii fiind nevoiți să ridice baraje pentru protejarea solului.

Această denumire este veche, fiind întilnită în documentele din secolul al XVI-lea, aparținînd schitului Dălhăuți.

Proprietar al terenului din jurul pîriului a fost cîndva un om gîrgav, de unde și numele rămas în memoria generațiilor de „Valea Gîgului“.

În pădurile care formează o adevărată cunună din partea vestică a comunei, se găseau multe poiene și parcele. Unele dintre acestea au la origine numele unor foști proprietari.

Poiana Mihalache Bari — sau **pădurea (parceta) Grădiștea** fosta proprietate Grădișteanu.

Gîndasca. Denumire care are la origine numele proprietarului Mihalcea Gîndescu. Prin zăpăsilul din 20 octombrie 1942)², acest boier cum-

1 Arhivele statului, București, fond schitul Dălhăuți, pac. X, doc. 4.

2 Arhivele statului, București, fond Episcopia Buzău, pac. LIX, doc. 56.

păra de la moșierii cîrligeni, o moșie din satul respectiv, denumire ce se păstrează și în zilele noastre.

Acestea sînt principalele elemente toponimice întîlnite pe cuprinsul comunei Gîrligele.

ELÉMENTS DE TOPONYMIE LOCALE, COMMUNE CÎRLIGELE,
DÉPARTEMENT DE VRANCEA

R é s u m é

Cîrligele, localité située dans la zone des collines sous-Carpatiques a un passé millénaire qui prouve que la vie existe sur ces parages depuis le néolithique, jusqu'à nos jours.

Sur le territoire de cette localité se sont conservés des éléments de toponymie comme : Tâlpici, Intri Merea, Ultoane etc., qui ont enrichi dictionnaire toponymique roumain.